

מראי מקומות - בבא קמא פ'

זה, והוא משום דאי"ז מן הדין אלא מדת חסידות הוא).

(ד) **ואע"פ שהיו להם חורשים, וכו' - פרש"י** דנענשו משום שהי' שדה א' של אחרים ביניהם. אולם הראב"ד כ' דמיירי דשדה זו שלהם היתה, ואעפ"כ מאותו עון חרבו, שהרי גזרו שלא לגדל אפי' בשדות שלהם מפני חורבן האוכלים [דהיינו, חורבן המאכלים עצמם של ישראלים, ולא דוקא משום הפסד ממון אחרים], ודרך העברתם היו מפסידות.

(ה) **אין מחייבין אותו ליקח מיד עד שימצא את ההוגנת לו - כ' בשו"ת מהרי"ט (א'), ריש סי' קל"א** דלכא' משמע מהגמ' דאם ימצא הוגנת לו, אז היינו מחייבין אותו לישא אותה מיד. אלא דהק' ע"ז מהכ"ת, הרי לעולם יכול לקיים נדרו, ולא יהי' עובר בל יחל, אפי' אם קיימו לאחר זמן הרבה, וא"כ למה מחייבין אותו לקיים הנדר מיד. ותי' דכיון דנדריים אלו נדריים של מצוה הן, דליקח בית ולישא אשה בא"י מצוה עליו לקיימם לאלתר כל שמוצא דבר הגון, ואל"כ הרי הוא עובר בבל תאחר, כדאי' בר"ה (ו). דהיכא דקיימי עניים עובר בל תאחר לאלתר, ולכן ה"ה היכא דהאשה והבית בפנינו, שיהי' עובר בל תאחר מיד.

(ו) **א"ל דידן קא מינטרא להו חובה - הק' השטמ"ק בשם ר' ישעי',** איך באמת עשה ר' הונא כן, הא כברייטא אי' דאפי' ע"י אחר אסור. ותי' "וצריך לומר דהיתה חשובה בעיניו יותר מכל אדם מפני חסידותה, והיתה נזהרת שלא לרעות מן הגזל".

(ז) **לבי ישוע הבן - רש"י פי' דמיירי בסעודת פדיון הבן, והק' תוס' דלשון ישועה אין שייך בפדיון הבן. ולכן הוא פי' דסעודה זו היתה על לידת הבן, על שנמלט ונושע ממעי אמו. וכ' התרומת הדשן (א', רס"ט) דאותה סעודה קבעו להיות בליל שבת, בשעה שהכל מצויין בבתייהם. וכן פסק הרמ"א (יו"ד רס"ה, י"ב), ופי' הט"ז (י"ג) שיש סמך לזה ממדרש רבה פ' אמור, משל למלך שגזר שצריך לראות**

(א) **אמר להן מותר, ובלבד שלא תצא ותרעה בעדר אלא קושרה בכרעי המטה - פרש"י** דרבנן פליגי עלי' דר"ג. וביאר הרשב"א דס"ל לרש"י דר"ג התיר אפי' שלא לצורך הרגל ואפי' להשהות טפי מל' יום. וכ' הרשב"א דאין צריך לפרש כן, דיכול לפרש דמיירי קודם הרגל ל' יום והתיר לו (וכן פי' תוס'). אלא דכ' דכיון דסיים הגמ' אח"כ במעשה דחסידי א', א"כ לכא' משמע דדברי ר"ג הו"ל כמעשה דאותו חסיד.

(ב) **ישבו ובדקו, ולא מצאו בו אלא אותו עון של אותה העז - תמה הקובץ שעורים (פט),** איך אפשר לברר דבר כזה, הא שמא עבר עבירות בסתר או עבירות שבלב, ותי' דשמא נתברר להם ברוח הקודש. אבל עדיין הק', למה ישבו לעשות זה, מהו הנפק"מ בזה, ותי' דאפשר משום דמבקר חולה צריך לעוררו לשוב בתשובה, וע"כ בדקו אם יש בו איזה עון יזכירוהו שצריך לשוב.

(ג) **אלא אותו עון של אותה העז - לכא' יש לתמוה, איזה עון הוא זה, הרי פקוח נפש דוחה כל התורה כולה. וכ' השטמ"ק בשם המאירי,** "מהאי עובדא דחסידי אחד שמעי' דאע"פ שבמקום פיקוח נפש הותרו האיסורין להתרפאות בהן, דבר שנאסר מכח תקנה ומחשש פסידת אחרים ראוי להחמיר בו ביותר". וע' בקובץ שעורים (פח) דתמה בזה, הרי ודאי איסור גניבה נדחה מפני פקו"נ. והוא פי' דלכא' באמת לא הי' סכנה כאן כלל, וכן הוכיח מכתובות דף ס' דגונח אין בו סכנה [ולפ"ז צ"ל דאין לו תקנה היינו דאין לו מקום לתקן אותה חולי דגונח, אבל לא הי' מת בלא"ה]. וע"ע באבני נזר (חומ"מ קצ"ג) דביאר דברי הגמ' ע"פ דברי הרמב"ן על התורה (פ' בחקותי), דאי"ז דרך הצדיקים לשאול ברופאים ולעשות רפואתם דרך הטבע, ולכן ביאר דזה הי' העון של חסיד זה, דאף דמעיקר הדין הי' מותר לדחות איסור זה משום פקו"נ, מ"מ אין לצדיק כזה לעשות כן, ולכן נחשב לו לעון. ובזה ביאר גם דברי המאירי הנ"ל, דמה דיש לו להחמיר בחשש פסידת אחרים הוא רק כפי מדרגתו, ולא כפי הדין (ועפ"ז ביאר למה לא כ' הפוסקים דין

בשבת, ומיירי שכבר נקנה לו בע"ש. אבל לשון השו"ע (שם, י"א) הוא "מותר לקנות בית בא"י מן העכו"ם בשבת, וחותר ומעלה בערכאות", ומשמע דעצם הקנין ג"כ מותר

בשבת [ואף שכ' המ"ב (שם, מ"ה) דצריך להראות לו הכסף ואסור ליתן לו בהדיא, י"ל דאף דזה ג"כ רק איסור דרבנן הוא, אבל זה יכול לעשות בהיתר בקל, ולכן לא התירו לעשותו באיסור]. ובאמת צ"ע, הרי כל האיסור קנין בשבת הוא ג"כ רק מדרבנן, וא"כ מ"ש קנין דאסרו. וי"ל ע"פ מש"כ התוס' רי"ד בגיטין (ח:), דדוקא באמירה לעכו"ם הקלו במקום מצוה, שאין הישראל עושה שום מעשה, אבל לא הקלו במקום מצוה היכא שישראל עושה מעשה איסור, אף שהוא מדרבנן. וע"ע בהג' יעב"ץ בגיטין שם שכ' דמה שהתירו לגוי לכתוב, היינו משום שהוא שליחותיהו דגוי המוכר קעביד, ולא שלוחי ישראל נינהו, ומה שיהי' אסור שלא במקום מצוה הוא משום שישראל נהנה מן המלאכה, ולצרכו ג"כ נעשה. ולפ"ז מובן היטב למה רק הכתיבה היתה מותרת, ולא שאר שבות דקנין. אולם ע' בשער הציון (שם ל"ה) דכ' דדברי המג"א נדחין כבר ע"י הא"ר, ולכן פי' דברי השו"ע כפשוטן, דיכול לקנות בית בשבת [ולכאור' גם זה נכלל בתקנה זו].

(א) **אומר לנכרי ועושה, ואע"ג דאמירה לנכרי שבות הוא, וכו' - כ' הרמ"א (או"ח ש"ו, י"א)** דההיתר הוא דוקא בכתב של האומות, דכל האיסור הוא מדרבנן, ומשום ישוב א"י לא גזרו. וביאר המ"ב (מ"ז) דהוי שבות דשבות, דאמירה לעכו"ם בכתיבה דרבנן, ולכן התירו משום ישוב א"י. אולם כ' המ"ב דהכל חולקים על האור זרוע (שדין הרמ"א ממנו) וס"ל דגם כתב שלהם הוא כתב דאורייתא, ומ"מ התירו חכמים אף שבות א', דהיינו אמירה לנכרי, משום ישוב א"י.

המטרונא תחלה, ה"ה כאן, גזר הקב"ה דקודם המילה צריך לעבור עליו שבת. גם הביא מהדרישה דהמנהג הוא לבקר אצל התינוק שהוא אבל על תורתו ששכח. וע"ע בדגול מרבבה (יו"ד קע"ח, לש"ך ס"ק ו') שהעיר דלפי ביאור התרומת הדשן, מ"ש דעושין רק לזכרים ולא לנקבות, ולכן הוא ביאר דכוונת תוס' הוא להסעודה שעושין בלילה שקודם הברית, לסמוך סעודת מצוה זו למצות מילה [ולכאור' ק', הרי כ' תוס' בפירוש דטעם הסעודה הוא משום דנמלטה ממעי אמו, וא"כ איך תי' קו' על התרומת הדשן, הרי עדיין ק' על תוס', למה דוקא עושין לזכרים. ולכאור' צ"ל דלא קבעו הסעודה אלא סמוך למצוה אחרת, ולכן שייך לומר שיהי' אצל הברית, אבל סתם לעשות סעודה משום שנמלטה, לא סגי בטעם זה לעשות סעודה, ועדיין צ"ע בזה].

(ח) **לא קשיא, הא באוכמא הא בחיורא - ע' בחסדי דוד (ח', ה') שהעיר על מש"כ הרמב"ם (גזילה ואבידה ט"ו, י"ז) דסתם דחתול רע שהורג את הקטנים אסור לקיימו, ולא כ' כל חילוקים של הגמ' אם אוכמא הוא או חיורא, וכו'. וביאר ע"פ מה שדייק מדברי תוס' (ד"ה מותר), דמה שאי' בגמ' אוכמא בן וכו', היינו דתלוי דאבותיהן ולא באמותיהן, וכיון דקשה ליזהר ולדעת מי הי' אביו, א"כ קשה ליזהר בהם ולדעת איזה חתולים מסכנים, ולכן לעולם אזלי' בתר הטבע, דאם נראה שטבעו רע, איכא למיחש שמא יהרוג את הקטנים, ולכן אסור לקיימו.**

(ט) **מתריעין על החיכוך בשבת, ודלת הננעלת לא במהרה תפתח, והלוקח בית בא"י כותבין וכו' - כ' המהר"ץ חיות דג' עניינים אלו מסגנון א' הם, דבאו לומר שאם יזדמן לאדם שעה מוכשרת לא יעבור הזמן בבטלה, רק יעשה כל ההשתדלות המועילות, כי לא במהרה יזדמן לו שעה מוכשרת כזאת. דלענין החיכוך, אולי עתה הזמן של רחמים, ולכן צריכין להתפלל עכשיו דוקא. ולענין סמיכה, אולי רק עכשיו נתרצין לסמוך אותו, אבל לאחר זמן אולי לא ייטיבו לו עוד. ואולי לא נתרצה הגוי למכור קרקעיתו לישראל לאחר שבת, ורק עכשיו הסכים למכרו לו.**

(י) **והלוקח בית בא"י, כותבין עליו אונו ואפי' בשבת - כ' המג"א (ש"ו, י"ט) דאף דהתירו לומר לגוי לכתוב אונו בשבת, אבל הריב"ש והרא"ש ס"ל דהקנין עצמו אסור לעשות**